

Het kasteel van Bourgondië: afgebroken, maar niet verdwenen.

In 2018 gingen de archeologen van SOLVA¹ in opdracht van de stad Oudenaarde onder het toekomstige Bergen-op-Zoomplein op zoek naar de restanten van het Bourgondische kasteel. Dit kasteel, gelegen naast het huidige gerechtsgebouw in Oudenaarde, werd afgebroken in 1967 bij kanalisatiewerken aan de Schelde. De opgraving bracht talrijke muur- en vloerresten aan het licht en gaf een blik op de oudste fase van het kasteel.

Historisch kader²

In 1384 kwam Oudenaarde samen met de rest van het graafschap Vlaanderen onder controle van de Bourgondische hertogen. Net zoals de vroegere graven van Vlaanderen drukten de hertogen hun stempel niet enkel op de politieke en culturele situatie, ook hun militaire strategie had gevolgen voor de steden en hun bevolking. De strategische ligging van bepaalde steden, waaronder Oudenaarde, speelde hierbij een bepalende rol.³ In de belangrijkste steden of langs rivieren en handelswegen naar grote steden kwamen militaire steunpunten, om de grote steden onder controle

- 1 SOLVA is een dienstverlenend samenwerkingsverband, werkzaam in het zuiden van Oost-Vlaanderen, dat vooral actief is op het vlak van ruimtelijke ordening en socio-economische expansie. Sinds 2008 beschikt SOLVA over een eigen archeologische dienst die zowel bureaustudies als archeologisch onderzoek uitvoert en dit zowel voor eigen projecten als op vraag van de leden van het intergemeentelijk samenwerkingsverband.
- 2 LACHAERT voerde in 2007 een historisch-cartografisch onderzoek naar de Scheldelop, het gebied waarbinnen het projectgebied zich situeert. De volgende paragrafen zijn aan dit werk ontleend. Voor de geschiedenis van het kasteel werd sterk gesteund op het werk van POSCHET (2007), die het kasteel en haar bouwgeschiedenis uitvoerig bestudeerde.
- 3 HAEMERS en VAN ASSCHE, 'De woelige politieke geschiedenis', 56.

te houden.⁴ Om de macht over hun territorium uit te breiden, dienden de hertogen eerst de macht van de steden te beperken. Oudenaarde speelde vanwege zijn ligging langs de aanvoerroute naar Gent, zowel onder de graven van Vlaanderen als de Bourgondische hertogen vaak een belangrijke rol. In de loop van de geschiedenis is Oudenaarde verscheidene malen belegerd geweest: in 1382, 1452 en 1485.⁵ Als bescherming tegen de belegeringen liet Jan zonder Vrees (1404-1419) in 1415-1416 de ommuring versterken met vijf poorten (de Beverepoort, Einepoort, Bergpoort, Baarpoort en Meerspoort) en 24 torens.⁶

In de nasleep van de Gentse Opstand, liet de Bourgondische hertog Filips de Stoute in Oudenaarde een kasteel bouwen, het zogenaamde kasteel van Bourgondië (bouwperiode 1385-1426). Het kasteel situeerde zich aan de noordelijke toegang van de stad via de Schelde, op de rechteroever.⁷ De studie van Poschet toont aan dat het kasteel van bij het begin een ommuurd binnenhof met een grote toren had: men spreekt in de rekeningen immers duidelijk over *le court du chastiel*.⁸ Poschet onderscheidt drie bouwcampagnes.

De eerste bouwcampagne liep van 2 oktober 1385 en oktober 1386. In deze campagne werd een grote toren op de rechteroever van de Schelde gebouwd, die bestond uit drie bouwlagen en een kelder, en die verbonden werd met de andere oever via een brug. Vóór de toren bevonden zich verscheidene kamers. De ommuurde binnenkoer werd verdedigd door de aanleg van een gracht.

De tweede bouwcampagne vond plaats tussen 12 juni 1394 en 16 september 1403. Hierbij werden nieuwe gebouwen opgericht in het burchtcomplex, en werd de tot dan aarden omwalling vervangen door een stenen muur. Voor de funderingen van de burchtmuur werd natuursteen uit

4 DE GROOTE, 'Het laatmiddeleeuwse kasteel', 54-55.

5 HAEMERS en VAN ASSCHE, 'De woelige politieke geschiedenis', 56.

6 VAN CAUWENBERGHE, *Historisch-morfologisch onderzoek*, 25.

7 Oudere werken, zoals BÉTHUNE-DE VILLERS (1884-1924) schrijven de bouw van het kasteel toe aan Jan Zonder Vrees (1404-1419). POSCHET (2007) toonde aan dat het wel degelijk Filips de Stoute was die het kasteel liet bouwen; ook VAN DER STRAETEN (1851) schreef de bouw al toe aan Filips de Stoute, zonder echte argumenten buiten het feit dat Filips de Stoute een bouwcampagne startte om de verdedigingswerken in Vlaanderen te ontwikkelen.

8 POSCHET, 'Het Bourgondisch kasteel', 383-384.

Figuur 1: Aanduiding van het projectgebied op het gegeoreferente stadsplan van Oudenaarde door Jacob van Deventer uit 1564. Van Deventer beeldde het kasteel af als deel van de stadsomwalling, waarbij op de linkeroever de Perretoren stond die via een brug verbonden was met de toren van het kasteel van Bourgondië. De toren van het kasteel lijkt groter te zijn dan de Perretoren. Aan de toren bevond zich een binnenplein dat omgeven werd door gebouwen en een muur. Het kasteel was quasi volledig omgeven door een brede gracht die verbonden was met de Schelde. (Bron: KBR).

Doornik aangevoerd. De funderingen van de muur werden voorzien van houten funderingspalen.

Poschet stelt dat er onder Jan Zonder Vrees geen bouwwerken gebeurden aan het kasteel. Onder Filips de Goede startte op 13 september 1417 de derde en laatste bouwcampagne. Die liep tot 30 november 1426. De rekeningen voor deze periode zijn echter fragmentarisch bewaard en in slechte staat. De aard van de werken wijst erop dat men in deze fase het kasteel vooral gebruiksvriendelijker wou maken, zodat men er langere tijd mensen kon onderbrengen.⁹

9 POSCHET, 'Het Bourgondische kasteel', 383, 393-395, 422-423.

Van der Straeten geeft in zijn werk een beschrijving van het kasteel zoals het op dat moment (midden 19de eeuw) zichtbaar was.¹⁰ Via de *donjon* (= de Bourgondische toren) kwam men op het binnenplein dat geflankeerd werd door kolossale muren. Het geheel had de vorm van een rechthoek, met op elke hoek een cilindrische toren van vier meter diameter. Van der Straeten vermeldt dat de zware muren van de Bourgondische toren op dat moment nog compleet waren. Rondom het kasteel lagen er brede en diepe grachten, die het kasteel langs drie zijden beschermden; de Schelde beschermde de vierde zijde. De muren waren afgewerkt met kantelen.

Het kasteel is geconcipieerd als militair bolwerk, getuige daarvan zijn de vele defensieve elementen en het feit dat het als artilleriearsenaal voor de regio dienst deed. Daarnaast had het kasteel ook een symbolische functie. Het diende immers als verblijfplaats voor de hertogelijke vertegenwoordigers, en dus bij uitbreiding als symbool van de hertogelijke macht.

Aan de hand van bewaarde rekeningen zijn ook bouwcampagnes in 1591, 1617, 1746-1748, 1782-1784, 1806 en 1934 (cf. supra) gekend.¹¹ In de periode 1580-1590 kwam er een einde aan de militaire functie van het kasteel.¹² In 1617 werd het kasteel quasi volledig heropgebouwd tot ambtswoning van de stadsgouverneur en werd het vanaf dan 'Gouvernement'¹³ genoemd.¹⁴ Het behield deze functie tot in 1648. In 1745 werd een gedeelte gesloopt en bouwde men een nieuwe voorbouw.¹⁵ Vanaf 1746-1748 deed het kasteel dienst als militair hospitaal.

Op het einde van de 18de eeuw werd in het kasteel van Bourgondië een houtzagerij en graanmalerij geïnstalleerd.¹⁶ Op 8 maart 1790 plunderde een woedende menigte die protesteerde tegen de woekerprijzen van graan het complex.

10 VAN DER STRAETEN, *Notice historique*, 4.

11 POSCHET, 'Het Bourgondische kasteel', 425-428.

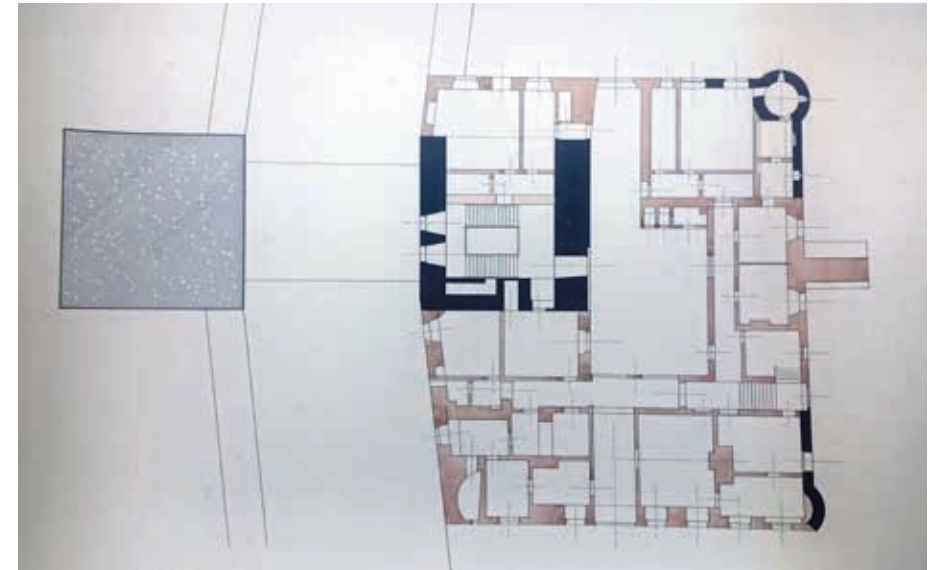
12 Ibidem, 428.

13 Zie bijdrage van LUC DHONDT 'De vernieling van het "Gouvernement" op 8 maart 1790', *Handelingen van de geschied- en oudheidkundige kring van Oudenaarde*, 18 (1976), 307-419.

14 VAN DER STRAETEN, *Notice historique*, 4.

15 Ibidem, 32.

16 LACHAERT, *Project Scheldekop*, 7.

Figuur 2: Grondplan van het kasteel. Deze kaart met een hoger niveau van detail is opgemaakt rond 1950, vermoedelijk in functie van de geplande kanaliseringswerken aan de Schelde. Naast haar hoge graad van detail heeft deze kaart ook het voordeel dat ze quasi exact gegeorefereneerd kon worden. Ze toont de gebouwen van de gasfabriek samen met een vrij gedetailleerd grondplan van het kasteel. Het gebouw heeft zijn quasi vierkante vorm behouden, waarbij de westvleugel duidelijk breder is dan de oostvleugel. Ook de zuidelijke vleugel is breder dan de noordelijke. Op de noordoostelijke hoek bevindt zich een halfronde uitsprong, op de zuidoostelijke hoek een ronde uitsprong. Ongeveer in het midden van de oostelijke zijde bevindt zich een rechthoekige uitsprong. (Bron: SAO, Verzameling kaarten en plannen, nr. VKP_0496).

Figuur 3: Deze foto toont de voorgevel van het kasteel ten tijde van de functie als bibliotheek. Opvallend is dat de ronde uitsprong op de zuidoostelijke hoek, zoals deze zichtbaar is op het Bijzonder Plan n°4, hier niet te zien is.

In de 19de en 20ste eeuw diende het kasteel van Bourgondië achtereenvolgens als militair ziekenhuis, school, vredegerecht en stadsbibliotheek.¹⁷ In 1967 sloopte men het kasteel om plaats te maken voor de kanalisatiewerken aan de Schelde.¹⁸

Archeologisch onderzoek

Het kasteel heeft sinds zijn ontstaansgeschiedenis aan het einde van de 14de- begin van de 15de eeuw tal van ingrijpende verbouwingen ondergaan. In de meeste gevallen is het niet mogelijk om aanpassingen te koppelen aan een bepaalde fase, waardoor het moeilijk is om bepaalde structuren te linken aan opgegraven elementen. Een aanzienlijk deel van het kasteel en daarbij ook belangrijke determinerende delen zoals de zgn. “Bourgondische meestertoren” zijn door de kanalisatie van de Schelde in 1967, verdwenen.

De aard van de werken¹⁹ liet bovendien slechts een oppervlakkige vlakregistratie toe. Dit had uiteraard implicaties voor de datering van de verschillende bouwfases. Op basis van de terreinwaarnemingen kon enkel de oudste fase van het kasteel onderscheiden worden. Deze muur met bakstenen kern en natuurstenen parement correspondeert qua bouwstijl en gebruikte materialen met de gekende 14de-eeuwse bouwwerken²⁰ in Oudenaarde. De jongere muren, vloeren, opmaaklagen etc. konden geen preciezere datering krijgen dan anterior aan de bouw van de kasteelmuren. Het merendeel van de zichtbare resten stamt waarschijnlijk uit de laatste gebruiksfase van het bouwwerk en wordt in deze uiteenzetting niet mee opgenomen. Een overzicht hiervan is te vinden in het verslag van de opgraving.²¹

17 *Ibidem*, 10; Agentschap Onroerend Erfgoed 2017.

18 LACHAERT, *Project Scheldekop*, 10; POSCHET, ‘Het Bourgondische kasteel’, 376.

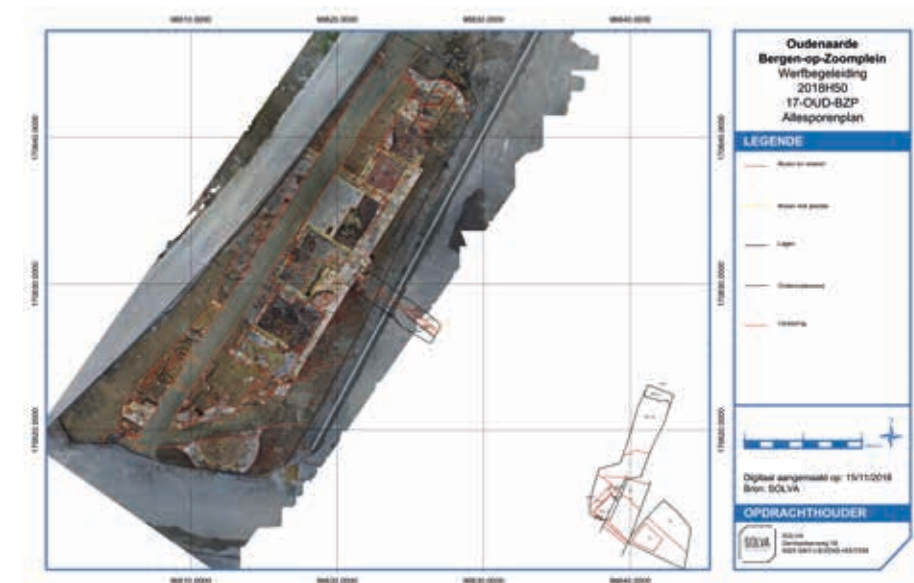
19 De opgravingen gebeurden naar aanleiding van de aanleg van een parking. De geplande bodemingreep beperkte zich tot een diepte van 60 cm ten opzichte van het bestaande maaiveld. Concreet betekende dit dat blootgelegde muren en vloeren geregistreerd konden worden, maar dat er nergens dieper is gegraven. De aanwezige funderingen blijven dus *in situ* bewaard.

20 Zie onder meer de Baarpoort. (DE MAEYER e.a., ‘Oudenaarde Louise Mariekaai’).

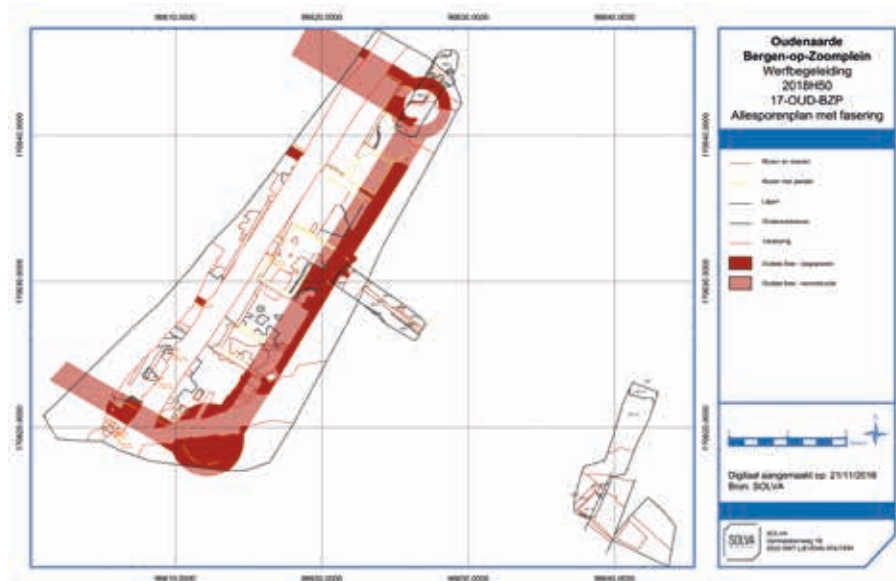
21 DE GRAEVE e.a., ‘Oudenaarde Bergen-op-Zoomplein’

Figuur 4. Luchtfoto van de opgraving ©Dirk Wollaert.

Figuur 5: Allesrepenplan van de opgraving met orthofoto die gemaakt is op basis van de 3D-registratie.

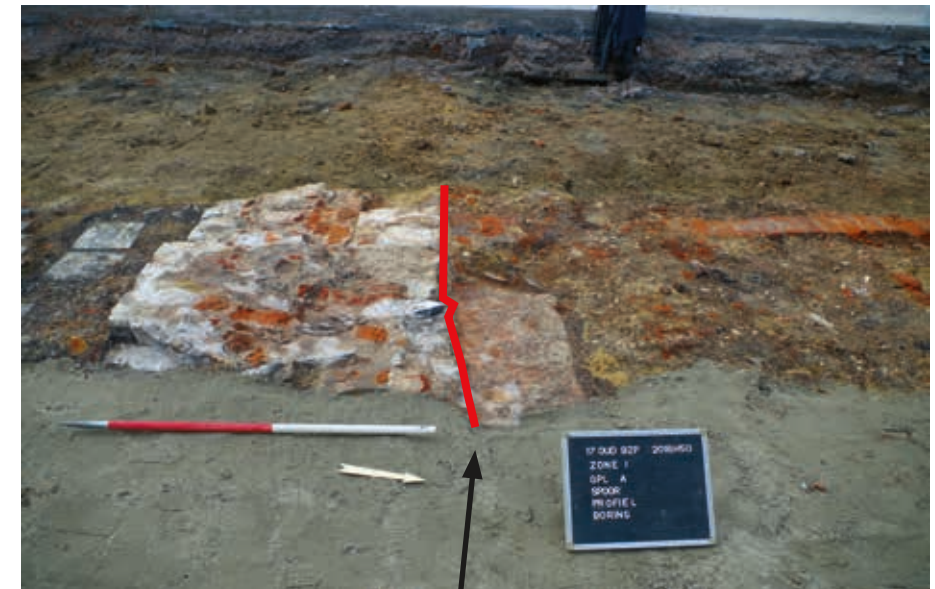
Figuur 6: Weergave van de oudste fase van het kasteel.

De noordelijke en de zuidelijke buitenmuur van de oudste kasteelfase liggen 30,4 m van elkaar verwijderd.²² De breedte van het kasteel in west-oostelijke richting is niet gekend omdat de westelijke helft van het kasteel door de kanalisatie van de Schelde weggegraven is bij het rechtekken van de Schelde.

De zuidelijke muur is een bakstenen muur met een parement van kalkzandsteen. Het parement is gemaakt met kalkzandsteen van 10-11 cm dik. De bakstenen zijn gemetst in een onregelmatig metselverband. Het grootste gedeelte van de bakstenen zijn brokken, waardoor het ook niet mogelijk was om volledige maten te nemen. De lengte van de bakstenen was ca. 23 cm. De breedte varieerde tussen de 10-12 cm, en de hoogte tussen de 5 en 6 cm. De gebruikte mortel was een combinatie van een harde witte kalkmortel en een zachtere grijzigere mortel. Naast bakstenen zijn er ook nog brokken Doornikse kalksteen gebruikt voor de opbouw van de muur. Deze zitten willekeurig en zonder duidelijk verband verwerkt in de muur. De binnenzijde van de muur was afgewerkt met pleister. De maximale breedte van de muur bedroeg 1,7 m. Van een deel van de muur

²² Gemeten van de buitenzijde van de muren.

is in een latere fase ca. 35 cm aan de binnenkant afgekapt, vermoedelijk om de binnenruimtes te vergroten. De binnenzijde van deze inkapping is ook afgewerkt met pleister, wat erop wijst dat de ruimte als binnenruimte is afgewerkt.

Figuur 7. Detail van C. I-11. De muur is zo'n 35 cm weggekapt.

De zuidelijke muur sluit aan op een toren. De twee funderingen lijken op elkaar, maar zijn wel in een ander materiaal gebouwd. Daar waar er voor de bouw van de zuidelijke muur gebruik is gemaakt van een parement in kalkzandsteen, is het parement van de toren met Doornikse kalksteen gebouwd. Jammer genoeg loopt er een recente verstoring net op het aansluitingspunt tussen beide structuren, waardoor de relatie niet kon worden onderzocht.

De ronde toren is zo'n 12,5 m in diameter (gemeten van de buitenkant van de muren). De opbouw van de muur bestaat uit een kern van baksteen met een parement van Doornikse kalksteenblokken met een dikte van 19 cm. De bakstenen kern is gemetst in een onregelmatig kappenverband met bakstenen van 24 cm x 12 cm x 5 cm, 26 cm x 11 cm x 5 cm & 24 cm x 11,5 cm x 5 cm. Een groot deel van de bakstenen waren onregelmatige brokken. De gebruikte mortel was een harde witte kalkmortel die werd

Figuur 8. Zicht vanuit het oosten op de toren. ©Dirk Wollaert. Het groene zand is een verstoring.

Figuur 9. Zicht vanuit het oosten op het parement van de toren en het vermeende keldergewelf.

afgewisseld met een zachtere grijzige kalkmortel. De muur was ongeveer 0,9 m dik, en was aan de binnenzijde afgewerkt met pleister.

Aan de binnenzijde van de toren ligt waarschijnlijk de opvulling van een keldergewelf. Dit bestaat uit een onregelmatig patroon van baksteen, Doornikse kalksteen, tegels en kalkzandsteen. Als mortel is een vrij harde, weinig zandige grijze kalkmortel gebruikt. Hoewel het niet duidelijk was in grondvlak, gaat het hier waarschijnlijk om een opvulling boven een keldergewelf. Aan de noordzijde van de toren ligt immers de bovenste trede van een trap. Of deze kelder al bij de eerste bouwphase hoort of een latere toevoeging is, kon niet worden uitgemaakt aangezien de recente verstoring ook op deze plaats de toren en muren oversnijdt.

De ronde toren sluit aan de noordoostelijke zijde aan op de oostelijke weermuur. Aan de aansluiting met de toren werd de muur oversneden door een recente verstoring waardoor onderlinge relaties moeilijk zichtbaar waren. Deze muur is opgebouwd uit een kern van bakstenen in een onregelmatig metselverband. Het merendeel van de bakstenen zijn onregelmatige brokken. De stenen hebben een afmeting van 23 cm x 11,5 cm x ?; 25 cm x 10 cm x ? & ? x 11 cm x 4 cm. Naast baksteen zijn er in de kern ook onregelmatige brokken kalkzandsteen verwerkt. Deze zijn zonder vast patroon tussen de bakstenen door ingemetst. De mortel is een combinatie van een zeer harde, weinig zandige, licht grijzige kalkmortel met een zachtere, meer zandige bruin/grijze mortel. De buitenzijde van de muur is afgewerkt met een parement in kalkzandsteen. De stenen hebben een dikte van 10 tot 12 cm.

Het noordelijke deel van de oostelijke kasteelmuur bestaat uit een parement van Doornikse kalksteen dat rond een kern van baksteen is gezet. De blokken Doornikse kalksteen hebben een dikte van 16 cm. De bakstenen in de kern zijn voor het overgrote deel brokken bijeengehouden door een combinatie van twee mortelsoorten: een zeer harde witte kalkmortel met kalkstippen en houtskoolfragmenten afgewisseld met zachtere grijzige kalkmortel. Ongeveer centraal in het gebouw kon de volledige dikte van de muur vastgesteld worden. De muur meet op die plek 2,01 m, en is aan de binnenzijde afgewerkt met pleister. Op deze plek bleek dat de muur van binnenuit ongeveer 1,2 m ingekapt is. Bovenop deze inkapping is een vloer gelegd. Deze inkapping had duidelijk de bedoeling om de binnenruimtes aanzienlijk te vergroten. Deze aanpassing zal waarschijnlijk gemaakt zijn tijdens of na de omvorming van het militaire bolwerk tot een gebouw

Figuur 10. Detail van het parement en de gevelpleister.

Figuur 11. Zicht op de oostelijke weermuur. De tegelvloer is over de ingekapte muur gelegd.

met een meer residentiële functie. De muur versmalt immers van 2 m naar 0,81 m wat een drastisch verlies van defensieve slagkracht betekent. Op basis van de historische bronnen is geweten dat het kasteel na 1580/1590 zijn militaire functie verloor, en dat het vanaf 1617 werd verbouwd/heropgebouwd tot “Gouvernement”: de ambtswoning van de stadsgouverneur²³. Aan de binnenzijde is de muur afgewerkt met pleister, en ook aan de buitenzijde is er pleister gebruikt. Over de gehele lengte van de muur waren de voegen toegepleisterd. Dit had waarschijnlijk tot doel om de monumentaliteit en het monolithische uitzicht van het gebouw te vergroten. Het is niet duidelijk of oorspronkelijk enkel de voegen gepleisterd waren, of dat ook de kalkzandsteen mee bepleisterd was. Het is mogelijk dat de pleister enkel bewaard is gebleven in de voegen. De hechting van de pleister is immers een stuk beter in de voegen dan op de gladde kalkzandsteen.

De aansluiting van de oostelijke weermuur met de noordoostelijke hoektoren en een deel van de toren zelf is verstoord door de aanleg van recente riolering en infrastructuur. De toren is gebouwd uit een kern van baksteen met een parement van Doornikse kalksteen en heeft een halfronde vorm.

Figuur 12. Zicht vanuit het noorden op de noordoostelijke hoektoren en de noordelijke weermuur.

23 DESCHEPPER e.a., ‘Oudenaarde – Bergen-op-Zoomplein, 93: tabel 1.

De gebruikte bakstenen zijn allemaal onvolledige brokken waardoor er slechts bij benadering enkele maten kunnen worden gegeven: 23 cm x 10 cm x ?; ? x 11,5 cm x 5 cm & ? x 10 cm x 4,5 cm. De bakstenen brokken zijn aangebracht in een onregelmatig koppenverband. Er is een zeer harde witte kalkmortel gebruikt die werd afgewisseld met zachtere grijzige witte kalkmortel. De muur heeft een zichtbare dikte van 0,8 m. Aan de binnenzijde van de muur is enkel aan de noordwestelijke kant pleister gevonden. Op de overige muren is geen pleister aan de binnenkant van de muur zichtbaar.

Aan de binnenzijde van de toren is er een vloer gelegd. Deze vloer bestaat uit vloertegels van 16 cm x 16 cm x 2,3 cm die in een halfsteensverband zijn gelegd. Enkele tegels hebben een zijde van 10 cm.

Figuur 13. Zicht vanuit het oosten op de noordoostelijke toren met vloer.

De noordelijke weermuur sluit zonder een duidelijke bouwnaad aan de westelijke zijde van de toren aan. Dit bewijst dat de beide muren in eenzelfde bouwproces zijn gezet. Deze muur is opgebouwd uit een bakstenen kern met een parement in Doornikse kalksteenblokken met een dikte van 12 tot 15 cm. De kern bestaat uit onregelmatige brokken baksteen die met een zeer harde witte kalkmortel in een onregelmatig verband zijn inge-

metst. De harde witte kalkmortel werd afgewisseld met een zachtere grijzige witte kalkmortel. De muur is maximaal 0,9 m breed, maar is net als de oostelijke kasteelmuur voor een deel ingekapt om een kelder te creëren.

Figuur 14. Zicht vanuit het westen op C. I-6 en de kelder C. I-25.

Aan de binnenzijde van de vierkante plattegrond zijn er twee muren gedocumenteerd die op basis van hun oriëntatie en gebruikte materialen waarschijnlijk terug te brengen zijn tot de oudste bouwfase van het kasteel. De opbouw van de beide muren (bakstenen kern en parement in Doornikse kalksteen, een vrij harde weinig zandige grijzig witte tot witte kalkmortel) is volledig hetzelfde, en correspondeert sterk met de buitenmuren van het kasteel. Daardoor is het aannemelijk dat de muren in eenzelfde bouwfase opgetrokken zijn geweest. De muren maken deel uit van de woonvleugels van het kasteel die oorspronkelijk zo'n 8 meter breed moeten zijn geweest. De binnenkoer zelf was zo'n 11,5 m breed. Uit de analyse van de rekeningen van het kasteel blijkt dat er al bij het begin vermeldingen zijn over een ommuurd binnenhof met een grote toren. In de rekeningen is er immers van bij de start sprake van "*le court du chastiel*"²⁴.

24 POSCHET, 'Het Bourgondische kasteel', 383-384.

Figuur 15. Een van de muren rond de binnenkoer.

Conclusie

Tijdens de werfbegeleiding op het Bergen-op-Zoomplein in Oudenaarde zijn de restanten van het Bourgondische kasteel blootgelegd. Op basis van de historische bronnen is geweten dat het kasteel in verschillende fases is opgericht tussen 1384-1426 op bevel van de Bourgondische hertog Filips de Stoute.

Het onderzoek bestond uit een werfbegeleiding van de heraanleg van de parking. Dit had tot gevolg dat het archeologische onderzoek zich beperkte tot een vlakregistratie van het kasteel. Dit impliceerde dat er geen coupes of dwarsdoorsnedes konden worden gemaakt, wat zijn impact had op het dateren van de verschillende bouwfases. Het kasteel is een palimpsest met een gebruiksgeschiedenis van meer dan 500 jaar. Opgericht als militair bolwerk werd het kasteel na het verlies van zijn militaire functie in de periode 1580-1590, voor tal van andere zaken gebruikt. In 1617 werd het kasteel quasi volledig heropgebouwd en omgevormd tot ambtswoning

van de stadsgouverneur.²⁵ Nadat het nadien nog voor een hele reeks andere activiteiten gebruikt is geweest, werd het in 1967 afgebroken.

De blootgelegde kasteelresten zijn een accumulatie van verschillende verbouw- en herbouwwerken. De oudste fase van het kasteel wordt gevormd door een buitenmuur met een bakstenen kern en een parement in Doornikse kalksteen of kalkzandsteen. Voor de opbouw van de bakstenen kernen van de muren maakte men gebruik van herbruikte brokken baksteen, wat ook bleek uit de historische bronnen.

De bouwwijze en de gebruikte materialen van de oudste fase komen precies overeen met de materialen en gebruikte bouwmethodes die zijn toegepast bij de bouw van de Baarpoort. Opgravingen wezen uit dat deze poort met zekerheid tussen 1360 en 1390 gebouwd is geweest. Dit moment valt overigens samen met de eerste bouwfase van het Bourgondisch kasteel die zijn aanvang kent in 1384 en duurt tot 1426. Zowel de Baarpoort als het Bourgondisch kasteel maakten immers deel uit van hetzelfde bouwprogramma van Filips de Stoute.

Het oorspronkelijke kasteel had een diameter van ongeveer 30 m (gemeten van de buitenkanten van de noordelijke en zuidelijke muren) met muren van ongeveer 2 m dik. Het was op de hoeken voorzien van ronde torens. De binnenruimtes waren ongeveer 8 m breed, en lagen rond een binnenkoer van 11,5 m breed.

Aan de binnenzijde van het kasteel zijn tal van vloeren en opmaaklagen teruggevonden. Doordat er enkel een vlakregistratie is kunnen gebeuren, was het niet mogelijk deze chronologisch te plaatsen. Het merendeel van de zichtbare vloeren behoort waarschijnlijk tot de laatste, 20ste-eeuwse, gebruiksfase van het kasteel.

Na de opgraving werden de funderingen van het kasteel opnieuw afgedekt en *in situ* bewaard voor toekomstige generaties. Het kasteel is dan misschien wel afgebroken. In het bodemarchief zal het nog lange tijd bewaard blijven.

25 DESCHEPPER e.a., 'Oudenaarde – Bergen-op-Zoomplein', 44.

Bibliografie

Studies

BÉTHUNE-DE VILLERS J., *Audenarde*, in: RUELENS C. L., OUVERLEAUX É., VAN DEN GHEYN J., ed., *Atlas des villes de la Belgique au XVIe siècle. Plans du géographe Jacques de Deventer, reproduits en fac-simile*, Brussel, 1884-1924, <http://lib.ugent.be/catalog/rug01:000137063>.

DE GRAEVE A., DE MAEYER W., DESCHEPPER E. en CHERRETTÉ B., 'Oudenaarde Bergen-op-Zoomplein – Werfbegeleiding – Eindverslag – 2018H50', *SOLVA Archeologie rapport*, 165 (2018).

DE GROOTE K., ERVYNCK A., LENTACKER A. en SCHYNKEL E., 'Het laatmiddeleeuwse kasteel van Aalter-Woestijne', *Kroniek Archaeologia Mediaevalis*, 36 (2013), 53-56.

DESCHEPPER E., MARÉCHAL S., PEDE R. en CHERRETTÉ B., 'Oudenaarde - Bergen-op-Zoomplein, Heraanleg parking: Het kasteel van Bourgondië', *SOLVA Archeologie rapport*, 103 (2017).

DE MAEYER W., VAN CAUWENBERGH S., TAELEMAN E. en CHERRETTÉ B., 'Oudenaarde Louise Maerickaai en J. J. Raepsaetplein. Archeologisch onderzoek', *SOLVA Archeologie rapport*, 31 (2015).

HAEMERS J., VAN ASSCHE E., 2012. *De woelige politieke geschiedenis bij de overgang van de middeleeuwen naar de Nieuwe Tijd*, in: TRIO P., CASTELAIN R., VAN KERKHOVEN G., DE SMET M., ed., *Tijd voor Oudenaarde*, Oudenaarde, 2012, 55-64.

LACHAERT J.-P., *Project Scheldekop*, interne nota Stadsarchief Oudenaarde, 2007.

POSCHET K., 'Het Bourgondische kasteel te Oudenaarde als onderdeel van een laatmiddeleeuwse defensiestrategie', *Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde, van zijn Kastelnij en van den Lande tusschen Maercke en Ronne*, 44 (2007), 371-432.

VAN CAUWENBERGHE K., *Historisch-morfologisch onderzoek van Oudenaarde*, masterscriptie Gent, 2004.

VAN DER STRAETEN E., *Notice historique sur l'ancien Château de Bourgogne à Audenarde*, Gent, 1851.